

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Zienswijze Ontwerp-aanwijzingsbesluit en Nota van toelichting Natura-2000 gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (gebied 103).

1. Bestaande activiteiten en werkgelegenheid

Het Natura 2000 gebied “103 Nieuwkoopse Plassen en de Haeck” heeft zijn bijzondere betekenis mede gekregen door menselijke activiteiten. Bij de bedrijven bestaat grote ongerustheid over het ongewijzigd kunnen voortzetten van de bedrijfsactiviteiten en over de mogelijkheid deze activiteiten in de toekomst te kunnen uitbreiden. Bij de bewoners bestaat ongerustheid over hun rechten om in het gebied te wonen en te werken. Deze ongerustheid is mede gebaseerd op ervaringen elders in het land, bijvoorbeeld de schelpdierkwekers in de Waddenzee die –ondanks dat sprake is van bestaand gebruik- door de gekozen instandhoudingsdoelen ernstig in hun voortbestaan worden bedreigd.

Tijdens de informatiebijeenkomst op 2 oktober te Gouda is door de heer G. de Jong van de Provincie Zuid-Holland medegedeeld dat het beheerplan zal worden afgerond voordat het aanwijzingsbesluit definitief wordt vastgesteld. De reden is o.a. dat daardoor meer inzicht kan worden verkregen in de mogelijke effecten en de gevolgen van bestaand gebruik en de externe werking hiervan op de doelstellingen die in het concept aanwijzingsbesluit staan opgenomen.

Medegedeeld is ook dat het jarenlang bestaand gebruik geen rol heeft gespeeld bij de afweging van de aanmelding van soorten en habitats in Brussel. Er is uitsluitend een afweging gemaakt op ecologische gronden. Naar onze mening had ook rekening moeten worden gehouden met het gestelde in artikel 2 lid 3 van de Habitatrictlijn.

Alvorens inhoudelijk in te gaan op het aanwijzingsbesluit en onze zienswijze hierop, geven wij eerst een korte uiteenzetting van het bestaand economisch gebruik in en rond het gebied 103.

1.1 Recreatie / toerisme (ca. 200 arbeidsplaatsen)

Jaarlijks bezoeken ca. 500.000 recreanten het gebied. (info gemeente Nieuwkoop) Meer dan de helft daarvan zijn wandelaars en fietsers. De overige zoeken vertier op of aan de plassen.

Botenverhuur komt veel voor. Voor elektrisch aangedreven boten zijn vier vaarroutes opgesteld. Er zijn 3 speciale kanoroutes uitgezet door Natuurmonumenten. Deze routes gaan dieper het natuurgebied in, waar geen toegang is voor schepen met verbrandingsmotoren en zeilboten. Voor boten met verbrandingsmotoren is er nog een speciale route, met name het rondje Meesloot. Gemotoriseerde boten zijn alleen toegestaan met een door de gemeente verstrekte vergunning op grond van de APV, waarin een aantal voorwaarden is opgenomen ter bescherming van de natuurwaarden. Het aantal boten op de plas op een mooi weekend bedraagt enkele honderden. In de week bedraagt het aantal 150-175 stuks.

In 2008 was er in het seizoen van mei tot met september dagelijks een excursie van Natuurmonumenten, met in totaal ca. 5000 deelnemers. Er wordt met de excursieboot ook gevaren in de afgesloten gebieden.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Plasgebonden recreatie is een belangrijke pijler voor de lokale en regionale economie. Behalve varen en vissen moet ook worden gedacht aan evenementen. Per jaar worden speciale activiteiten op de plassen georganiseerd, zoals een vuurwerk tijdens het feest van Nieuwkoop in de 2^e week van september waar ca. 750 bootjes op af komen, een muziekenvenement (Jazz aan de plas, honderden bezoekers) en het Nederlands kampioenschap triatlon. Daarnaast organiseert de watersportvereniging jaarlijks een 40-tal evenementen voor haar leden o.a. zeilwedstrijden, zeilopleiding voor de jeugd, puzzeltocht voor motorboten, snerttocht ter afsluiting van het vaarseizoen.

In samenwerking met diverse klasse-organisaties worden zeilkampioenschap van o.a. de Ojol klasse georganiseerd en in samenwerking met verenigingen van buiten het gebied midwinter wedstrijden (16m2 klasse). Ook in de wintermaanden is een groep zeilers actief. De roeivereniging heeft ook met regelmaat activiteiten, naast het dagelijks beoefenen van de sport.

In de wintermaanden met voldoende sterk natuurijs, worden toertochten georganiseerd op de schaats, zo ook wedstrijden voor ijszeilboten. Het recreatieve ijszeilen is alleen toegestaan met een door de gemeente afgegeven vergunning. Het vergunningstelsel is eveneens van toepassing op het organiseren van ijszeilwedstrijden. Daarnaast vindt ook het zogenaamde ijsvissen plaats door sportvissers en in sommige gevallen door beroepsvissers.

Alle bovengenoemde activiteiten dragen bij aan de economie van het dorp en daarmee ook aan de economische vitaliteit van het Groene Hart.

1.2 Visserij (beroepsmatig ca. 6 arbeidsplaatsen/deeltijd)

Er zijn nog acht vissers over die met beroepsvistuigen mogen vissen in het Nieuwkoopse Plassengebied. Deze vissers zijn de leden van Coöperatieve vissersvereniging Nieuwkoop Noorden. Verder mag niet worden gevestigd met beroepsvistuigen in het gebied.

Het uitzetten van glas/pootaal gebeurt regelmatig en is ook in de reglementen opgenomen evenals bevissing met 1 fuik per ha.

Het is een goede zaak dat de overheid in de aangewezen gebieden beheerplannen gaat opstellen waarin bestaand gebruik een plek krijgt. De huidige visserijactiviteiten zijn bestaand gebruik. In onze visie hebben ze geen wezenlijke effecten voor de natuurlijke kenmerken van de visgebieden.

Sportvisserij op de plassen gebeurt met vergunning van de Vissersvereniging Nieuwkoop/Noorden vanaf eigen boten of met boten van verhuurbedrijven en op een zeer beperkt aantal plaatsen vanaf de oever. Nachtvisserij heeft voor de Nieuwkoopse Plassen wettelijke beperkingen.

Het uitzetten van vis gebeurt volgens een visbeheerplan dat gebaseerd is op de uitkomsten van onderzoek naar de visstand.

Het sportviscentrum het Plashuis heeft een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet voor het nachtvissen op karpers in de periode van 1 april tot 1 november in het westelijke deel van de Noordense Plas, dat deels eigendom is sinds 1932.

Deze visserij is uniek in Nederland.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Sportvisserij draagt bij aan de lokale economie. Denk aan botenverhuur, aasvoorziening, hengelsportwinkels met artikelen voor de sportvissers en het verblijf in de gemeente. Jaarlijks worden door de Vissersvereniging Nieuwkoop en Noorden ca. 3000 dagvergunningen en ca. 500 jaarvergunningen uitgegeven en door het Plashuis worden jaarlijks ca. 1300 arrangementen verkocht.

1.3 Land- en tuinbouw en veeteelt

Riet snijden en mos trekken (ca. 20 arbeidsplaatsen/ deeltijd)

Melkveehouderij (De Meije) 8 bedrijven.

Glastuinbouw, langs het gebied zijn enkele kleine kassen gevestigd.

Het plassengebied is ontstaan door het werk van turfstekers en rietsnijders. Dat is op zo'n evenwichtige manier gebeurd, dat er natuur ontstaan is die het waard is om beschermd te worden. Het gebied wordt al eeuwen lang zorgvuldig beheerd door de gebruikers ervan. Aanwijzing van de Nieuwkoopse Plassen en met name de Meije Graslanden als Natura 2000 gebied heeft naar verwachting verstrekende negatieve gevolgen voor de agrarische bedrijven in de omgeving ervan.

Het rietsnijden (en het branden) is een activiteit die nodig is voor het beheer en is in Nieuwkoop toegestaan van begin december tot 20 april. Door het riet te snijden blijft het rietland langer bestaan. Naar bladriet is geen vraag, de rietsnijder zal zonder een vergoeding daar niet gaan werken. Hetzelfde geldt voor overjarig riet. Riet wat langer als een jaar niet geoogst (gesneden) wordt en waar dan weer nieuw riet tussen groeit, is niet verkoopbaar maar levert wel extra werk op. Wil men overjarig riet door cyclisch te laten maaien, dan zal naar een passende financiële oplossing moeten worden gezocht.

Gebruik van bestrijdingsmiddelen is zeer miniem maar noodzakelijk om het rietsnijden mogelijk te maken en houden. Dit geldt niet alleen voor rietsnijden maar voor het maaien in het algemeen.

Muskusratten tasten het riet op en in de rietoevers (ook meters ver de zuddes in) aan.

Muskusratten zijn zonder twijfel de belangrijkste oorzaak van het verdwijnen van waterriet.

Bij het mostrekken gaat het maximaal om ± 27 ha, waarbinnen eens in de maximaal 3 jaar mos getrokken wordt. Het areaal waar het om gaat is maximaal ca. 10 ha per jaar en dus op de 450 ha een te verwaarlozen oppervlakte. Financieel is mos voor sommige rietsnijders een extra bron van inkomsten die niet gemist kan worden en mos kan ook getrokken worden met regenachtig weer als er geen riet gesneden kan worden.

Rondom het gebied is agrarisch gebruik van groot belang. Eventuele wijzigingen in het beheer, zoals veranderingen (verhoging) van het grondwaterpeil, nodig voor het bereiken van de instandhoudingsdoelen, hebben vergaande gevolgen voor de gebruikers. Voordat tot deze drastische maatregelen wordt overgegaan dient zekerheid te bestaan dat de instandhoudingsdoelen juist zijn geformuleerd en dat de doelen alleen kunnen worden bereikt door een wijziging in het beheer, in afwijking van reeds eeuwenlang bestaand gebruik.

De samenhang van onduidelijkheid over mogelijke veranderingen in het waterpeil, gevoegd bij de onzekerheid over de grenzen van de externe werking voor ammoniakemissies en – deposities maakt dat er grote bezorgdheid bestaat bij de agrariërs over hun toekomst. Deze onzekerheid is tijdens de informatiebijeenkomst op 2 oktober 2008 niet weggenomen.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Bijna alle landerijen van particulieren en sommige stukken van overheden worden beschoeid. Deze oeverbescherming bestaat voor 95% uit houten of kunststof materiaal. Deze bescherming is nodig om wegspoelen van het land te voorkomen en daardoor onontbeerlijk.

Bij de aanwijzing is bij selectie van de gebieden ervan uitgegaan dat de vogels zich hebben kunnen vestigen of handhaven dankzij een bepaald gebruik of ondanks een bepaald gebruik. Dit gebruik zou daarom in beginsel kunnen worden voortgezet. Inmiddels is echter, tegen eerdere beloften in, duidelijk geworden dat bestaand gebruik wel degelijk nader wordt getoetst in het kader van de beheerplannen.

Daar het bestaand gebruik geen rol heeft gespeeld bij de afweging van de aanmelding van soorten en habitats in Brussel, er is immers uitsluitend een afweging gemaakt op ecologische gronden, terwijl ook rekening had moeten worden gehouden met het gestelde in artikel 2 lid 3 van de Habitatrichtlijn, is er weinig draagvlak onder de bevolking voor de aanwijzing. Er kan immers nu al rekening worden gehouden worden met economische en culturele belangen op grond van de stemming over de opname in de Natuurbeschermingswet van dit artikel in de Tweede Kamer van 24 juni jl.

1.4 bewoning

In of op de rand van het Natura 2000 gebied wonen al eeuwenlang mensen. Ook zij hebben rechten verworven die niet kunnen en mogen worden aangetast. Het past dan ook niet om de begrenzing deels over gebouwen, erven, woonboothavens of steigers te leggen.

2. Gevolgen voor reeds jarenlang bestaand gebruik

In het algemeen kan worden gesteld dat er onduidelijkheid en ongerustheid is met betrekking tot de gevolgen van de aanwijzing als Natura 2000 gebied.

De leden van onze vereniging zijn bezorgd omtrent de gevolgen van onderhavige aanwijzing. Met name is er zorg omtrent de externe werking en de omvang van het “bestaand gebruik”. Bestaande activiteiten kunnen onnodig worden afgewogen ten opzichte van gestelde natuurbelangen. Bekend is dat voor wat betreft het “bestaand gebruik” niet wordt gewerkt met de definities van de Europese richtlijnen.

Bestaande en nieuwe activiteiten rondom het gebied kunnen als gevolg van de instandhoudingsdoelstellingen worden beperkt. Bestaande activiteiten die een negatieve invloed hebben op de bescherming van de habitattypen en soorten kunnen aangepast en zelfs gestaakt moeten worden. Nieuwe activiteiten moeten worden getoetst op eventuele gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen.

Onduidelijk is welke externe werking uitgaat van de aanwijzing. Het begrip externe werking dient dan ook nader gekwantificeerd en gekwalificeerd te worden.

De hydrologische consequenties zijn onvoldoende in beeld gebracht. In hoeverre zal sprake zijn van een verandering van de plaatselijke waterhuishouding?

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Wij zijn van mening dat de externe werking zo beperkt mogelijk dient te zijn. Voor zover sprake is van waterkwantiteit en kwaliteit dient de buffering binnen het Natura 2000 gebied plaats te vinden (interne buffering).

3. Algemeen

Voor het indienen van een zienswijze is het van belang te kunnen beoordelen op welke onderzoeksgegevens het besluit is gebaseerd en of dit besluit zorgvuldig tot stand is gekomen. De methode van onderzoek, de onderzoeksgegevens, literatuurverwijzingen en bronvermeldingen ontbreken in de Nota van toelichting bij het onderhavige besluit.

Niet wordt vermeld of er sprake is geweest van een afweging met andere maatschappelijke belangen, en er wordt geen inzicht gegeven of nagegaan is of genoemde plannen, de gehanteerde streefgetallen en de voorgestelde doelen haalbaar zijn. Het besluit en de nota van toelichting is onvoldoende gemotiveerd en daardoor ontoereikend om als onderbouwing van dit besluit te fungeren.

In het Gebiedendocument en het Profielendocument wordt opgesomd welke habitattypen en habitatsoorten in welke gebieden zouden voorkomen. Echter, uit deze documenten is op generlei wijze te herleiden op welke onderzoeksgegevens de conclusies zijn gebaseerd. Het is daardoor onmogelijk te achterhalen of de in het ontwerpbesluit genoemde habitattypen en soorten ook daadwerkelijk in het aan te wijzen gebied aanwezig zijn.

Ter onderbouwing van het ontwerpbesluit hebben het Profielendocument Vogels en een rapport van SOVON ter inzage gelegen.¹ De informatie in dit rapport is zeer beknopt. In het Profielendocument Vogels wordt een aantal bronnen genoemd. Het is niet duidelijk of het ontwerpbesluit mede op deze bronnen is gebaseerd. In het ontwerpbesluit wordt immers niet verwezen naar deze onderzoeken.

In het Natura-2000 gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck is sprake van meerdere menselijke en economische activiteiten die reeds jarenlang worden uitgevoerd. Aanwijzing van het gebied kan gevolgen hebben voor deze bestaande activiteiten.

Omdat niet op voorhand kan worden uitgesloten dat deze activiteiten gevolgen kunnen hebben voor de natuurlijke kenmerken van het gebied, zal in een passende beoordeling ter verkrijging van een vergunning op grond van de Nb wet 1998 een toetsing dienen plaats te vinden aan de instandhoudingsdoelen. De formulering van de instandhoudingsdoelen is daarmee van cruciale betekenis voor de toekomst van de activiteiten van de leden.

Wij achten het van belang dat wordt aangesloten bij Europees en nationaal beleid en dat haalbare en betaalbare doelstellingen worden geformuleerd, die zo min mogelijk inspanningen en gevolgen voor burgers en economische sectoren met zich meebrengen.

In dat kader wordt ook opgemerkt dat artikel 2 van de Vogelrichtlijn stelt dat de Lidstaten bij het nemen van maatregelen om vogels te beschermen rekening houden met economische, sociaal-maatschappelijke en recreatieve eisen.

---

¹ SOVON & CBS 2005: 'Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk'

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Artikel 2 lid 3 van de Habitatrictlijn vereist dat bij de op basis van deze richtlijn genomen maatregelen rekening wordt gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden. Verwacht wordt dat dit artikel in de Natuurbeschermingswet 1998 zal worden opgenomen.

In het Europese kader is er dus duidelijk ruimte gelaten om rekening te houden met economische sectoren.

Wellicht ten overvloede herinneren wij u eraan dat op grond van de Algemene Wet Bestuursrecht onder andere gestreefd moet worden naar evenredigheid en zorgvuldigheid. Wij verzoeken u daarom ook om bij het vaststellen van de doelen en de begrenzing van het gebied alle belangen mee te wegen en ruimte te bieden aan bestaande activiteiten.

Wij menen dat het Ontwerp aanwijzingsbesluit en Nota van toelichting Natura-2000 gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck op een aantal punten wijzigingen behoeven, omdat naar onze mening in de huidige formulering van de doelstellingen en de begrenzing onvoldoende rekening is gehouden met de mogelijke gevolgen voor de economie.

In het onderstaande zullen wij onze zienswijze geven.

Bij deze zienswijze is als bijlage gevoegd de Gebiedsanalyse Natura 2000 in Nieuwkoop, INCAconsult 2006, geschreven in opdracht van de Kamer van Koophandel voor Rijnland (september 2006), ISBN 90-78639-01-6) alsmede de aanvulling hierop van 16 september 2008. Dit rapport dient als integraal onderdeel van deze zienswijze te worden aangemerkt.

Onderstaand treft u de samenvatting aan van hetgeen door INCAconsult ten aanzien van de kwalificatie van habitattypen, soorten en de begrenzing is opgemerkt.

“Hoofdstuk 5 Habitattypen

Door de opname van doelstellingen in het gebiedsdocument voor alle habitattypen, ook die welke niet kwalificeren, wordt ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van verplichtingen uit de richtlijn. Er is sprake van slechts 2 habitattypen waarvoor onder Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden geformuleerd, voor de 5 andere zijn doelstellingen niet relevant. Tussen de gegevens van de aanmeldingsformulieren uit opvolgende jaren bestaan verschillen. Deze zijn dermate groot en de discrepantie met de gegevens uit het gebiedsdocument is zo aanzienlijk, dat twijfel kan rijzen ten aanzien van de juistheid van beide datasets. Herijking van de gegevens aan de hand van toetsbare criteria en een eventuele bijstelling van de aanmelding is noodzakelijk.

Hoofdstuk 6 Soorten

De omzetting van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen in het gebiedsdocument, is niet alleen getalsmatig (vanwege door de richtlijn niet-gevraagde streefaantallen), maar ook wat betreft de soorten disproportioneel. Een verklaring voor de wijze waarop met verschillende al dan niet kwalificerende soorten wordt omgegaan ontbreekt. Evenals bij de habitattypen het geval is, zijn de doelstellingen van het gebiedsdocument uitgebreider dan de richtlijn voorschrijft en doen zich in de aanmeldingsgegevens zo mogelijk nog grotere veranderingen voor. Uiteindelijk is er slechts sprake van 3 kwalificerende vogelsoorten terwijl het gebiedsdocument doelstellingen formuleert voor 12 soorten. Naast de Noordse woelmuis die zich als prioritaire soort kwalificeert, worden nog 6 niet relevante soorten opgenomen in de gebiedsdoelstellingen

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Hoofdstuk 8 Grenzen van het gebied

In het licht van de door de Natuurbeschermingswet geïntroduceerde maatregelen die geen verband houden met welke richtlijn dan ook, leidt de wijze van begrenzing van het gebied voor grote problemen binnen de Nieuwkoopse gemeenschap. Dat voor elke activiteit een vergunning nodig zal zijn, en dat getoetst moet worden aan elke verstoring, gevoegd bij het feit dat de speciale beschermingszone zich uitstrekt tot slootjes tussen de tuinen maakt dit voldoende duidelijk. Indien de implementatie conform de richtlijnen zou zijn uitgevoerd, waren er vrijwel geen effecten op normale menselijke activiteiten te verwachten geweest. Er wordt geconstateerd dat de begrenzing van het gebied niet heeft plaatsgevonden op basis van onder de richtlijn verplichte criteria. Tevens wordt geconcludeerd dat de wijze van beheer, die er van uitgaat dat er sprake is van natuur en niet van cultuurland, verantwoordelijk is voor de kwalitatieve achteruitgang van het gebied.”

Wij onderschrijven de conclusies uit dit rapport en verzoeken u daarmee rekening te houden bij het opstellen van het definitieve aanwijzingsbesluit.

In deze zienswijze is gebruik gemaakt van het ecologisch onderzoeksrapport “Haalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000 gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck”, dat in opdracht van de Gemeente Nieuwkoop is geschreven door het Buro Bakker, adviesburo voor ecologie. Het rapport is gevoegd bij de zienswijze van de gemeente Nieuwkoop en derhalve niet bijgevoegd.

Op 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de (Witsnuitlibel)motie Snijder-Hazelhoff aangenomen. De motie constateert dat voor bepaalde Natura 2000-gebieden instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd voor soorten en habitats die niet duurzaam in deze gebieden voorkomen, en stelt dat dit geen onnodige beperkingen mag opleggen aan betrokkenen in een gebied.

De regering wordt in deze motie verzocht:

- (a) geen maatregelen in beheerplannen op te nemen ten aanzien van soorten die niet duurzaam in het gebied voorkomen (maar waarvoor wel instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd) die extra beperkingen opleveren, en
- (b) instandhoudingsdoelen aan te passen wanneer uit ecologisch-wetenschappelijk onderzoek blijkt dat in een Natura 2000-gebied geen gunstige omstandigheden aanwezig zijn voor de vestiging van nieuwe duurzame populaties van soorten die niet of niet duurzaam voorkomen en waarvoor het gebied wel is aangewezen. De minister heeft daarop toegezegd het gestelde in acht te willen nemen.

Wij gaan ervan uit dat met de inhoud van deze motie in het vervolgtraject rekening zal worden gehouden.

Benadrukt wordt dat menselijke activiteiten met een economische betekenis mogelijk moeten blijven. Naarmate het maatschappelijk belang groter is, zal er eerder aanleiding zijn om een daaraan inherente beïnvloeding van de natuurlijke waarden, binnen randvoorwaarden, toe te staan.

4. Begrenzing

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Aangezien niet zorgvuldig is onderzocht welke habitattypen zich in de aan te wijzen gebieden bevinden, is het onmogelijk te bepalen waar de grenzen zouden moeten liggen van de speciale beschermingszones. De aanwijzing van de speciale beschermingszones mag zich niet uitstrekken tot gebieden waar de betreffende habitattypen zich niet bevinden. Dit blijkt onder meer uit pagina 5 van het Gebiedendocument, waar staat dat de habitattypen het uitgangspunt vormen van de begrenzing.

De begrenzing van de speciale beschermingszones in het onderhavige ontwerpbesluit is gebaseerd op de begrenzingmethodiek zoals deze is omschreven in het zogenaamde 'Gebiedendocument'. In het Gebiedendocument is slechts een zeer algemene manier beschreven van de begrenzing van speciale beschermingszones. Dientengevolge is in de afzonderlijke besluiten geen rekening gehouden met de individuele omstandigheden van de aan te wijzen gebieden.

4.1 exclaveren

Het exclaveren van bebouwingen en bedrijfsterreinen, zoals vermeld in het Ontwerp-aanwijzingsbesluit onder 3.3. 'Begrenzing en oppervlakte', is niet volledig geschied. Geconstateerd is dat op diverse plaatsen in het gebied woonboothavens en steigers van jachthavens aanwezig zijn die voor een deel binnen de begrenzing vallen.

Alle bestaande bebouwing aan de randen van en in het gebied, waaronder woningen, woonschepen, (agrarische) bedrijfsgebouwen, steigers etc. behoren op de kaart bij het ontwerp aanwijzingsbesluit buiten de begrenzing gelaten te worden (met uitzondering van een klein aantal woonschepen dat zich in het overgangsrecht bevindt), daar ze geen betekenis hebben voor de habitat- en/of natuurwaarden waarvoor het gebied is aangewezen.

Bij de bewoners bestaat in het totaal geen draagkracht voor deze merkwaardige begrenzing, die als volstrekt onlogisch, onpraktisch en bedreigend wordt ervaren.

Uit praktisch oogpunt wordt verzocht om de begrenzing van het gebied meer naar het oosten te verschuiven. De begrenzing zou ons inziens beter kunnen samenvallen met de grens van het huidige bestemmingsplan of parallel kunnen lopen met of aan de zuidoostelijke zijde van de gemeentevaart.

Indien deze aanbeveling wordt overgenomen zullen met name de ondernemers die activiteiten uitoefenen die aan de recreatie op of aan de plassen zijn gebonden, hun huidige toekomstperspectief kunnen behouden.

Bij de kern Zuideinde is een gebied buiten de aanwijzing gehouden, waaronder de camping De Roerdomp. Nabij de Roerdomp ligt het Meijepark welke de bestemming recreatie krijgt. Na sanering wil de gemeente Nieuwkoop het Meijepark inrichten als recreatiegebied voor haar inwoners.

Het nieuwe bestemmingsplan zal het mogelijk maken om in de zomermaanden enkele voorzieningen te plaatsen, zoals bijvoorbeeld een strandpaviljoen.

Gezien de bestemming van het Meijepark stellen wij voor om dit gebied te onttrekken aan het Natura 2000 gebied door de grens niet op het Meijepad maar op de noordoostelijke oever van de doorvaart te leggen.

Tot slot willen wij voorstellen alle wegen in het gebied (dus ook de Uitweg, Hollandse Kade, Zierendeweg, Kerkepad en het Meijepad) net als de Voorweg buiten de aanwijzing te houden.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

4.2 Meijegraslanden

De Meijegraslanden, rond het jaar 1300 ontgonnen door boeren, is een langgerekt weidegebied dat grenst aan het Nieuwkoopse Plassengebied. Het gebied is van cultuur-historische waarde.

De Meije Graslanden vallen voor de volledige 499 ha binnen het Natura-2000 gebied 103. Over graslanden staat echter niets in onderstaande gebiedsbeschrijving te lezen.

“De Nieuwkoopse Plassen maken deel uit van het Hollands-Utrechts laagveengebied. Het grootste deel van het gebied wordt gevormd door het eigenlijke plassengebied. Dat bestaat uit een moerasgebied met rietkraggen, schraalgraslanden, overgangsvveen, moerasheide, legakkers, petgaten, enkele grote open plassen en broekbos”.

Dat betekent dat begrenzing en beschrijving van het Natura 2000 gebied niet met elkaar in overeenstemming zijn.

De 499 ha die samen het gebied Meije graslanden vormen, zijn boerenland.

Er zijn acht volwaardige agrarische bedrijven gevestigd, die hun hoofdinkomen hebben uit de melkveehouderij en een extensieve agrarische bedrijfsvoering uitoefenen. De beste garantie om in het Groene Hart het eeuwenoude cultuurlandschap in stand te houden is een sterke en renderende melkveehouderij. Daarnaast zijn er deeltijd-agrarische bedrijven. In de Meije wonen ca. 700 mensen in ca. 300 woningen.

Op voorhand kan en mag niet worden gesteld dat natuurdoelen niet of nauwelijks te verenigen zijn met particulier / agrarisch beheer. Concreet voorbeeld zijn de Meijegraslanden, (ten onrechte) gelegen binnen de Natura 2000-begrenzing. De voorgenomen herinrichting van dit deelgebied met extensief agrarisch gebruik biedt volop kansen voor het realiseren van instandhoudingsdoelen. Natuur- en landschapsboerderijen in plaats van het traditionele melkveebedrijf zijn economisch haalbaar.²

Voor een zodanige inrichting van de Meijegraslanden dat de natuur zich kan ontwikkelen, de waterkwaliteit wordt verbeterd en de verdroging wordt tegen gegaan, en waarbij het huidige cultuurlandschap zal veranderen in een moerasgebied, waar geen plaats meer is voor boeren en koeien, heeft onder de bewoners geen enkel draagvlak.

In de Meijegraslanden zijn acht agrarische bedrijven gevestigd, die hun hoofdinkomen hebben uit de melkveehouderij. Het huidige gebruik past geheel in de visie van de EHS.

Zonder duidelijke kaders ten aanzien van ammoniakemissies en –deposities kan geen sprake zijn van een goede, zorgvuldige afweging bij het (ontwerp)aanwijzingsbesluit om agrarische gebieden binnen de Natura 2000-begrenzing te brengen.

Op de Natura-2000 kaart staat ook een natuurgebied in de schraallanden langs de Meije gekleurd aangegeven dat niet onder Natura-2000 valt. Dit is verwarrend. De Schraallanden aan de Meije, waar het habitatype blauwgrasland voorkomt, zijn niet gekwalificeerd en horen niet thuis in het Natura-2000 gebied 103.

De Schraallanden aan de Zegveldse kant van de Meije, waarin de blauwgraslanden gelegen zijn, zijn in 1997 niet als Vogelrichtlijngebied aangewezen en zijn in 2003 niet aangemeld in Brussel. De Schraallanden aan de Zegveldse Meije hebben al de status van Beschermd Natuurmonument. Aanwijzing onder Natura 2000 is onnodig.

---

² Algemeen Dagblad 11 oktober 2008, Nieuws uit de Meije.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Er zijn veel habitattypes in het gebiedsdocument opgenomen die niet kwalificerend zijn. Gevreesd wordt dat deze in veel gevallen een negatieve werking kunnen geven voor de bestaande werkzaamheden in en gebruik van het gebied.

Hetzelfde geldt voor de soorten (dieren, planten vogels vissen). Maatregelen die genomen moeten worden om deze niet-kwalificerende soorten, uit te breiden, of te consolideren kunnen nadelig zijn voor de belangen van de bewoners. Zelfs kan het voorkomen dat er maatregelen genomen moeten worden die een bepaalde bedrijfstak uit het gebied doet verdwijnen. Als voorbeeld geldt het mostrekken, maar ook het riet snijden en de recreatie kunnen onder druk komen te staan.

5. Algemene doelen

In paragraaf 5.2 van de Nota van toelichting worden de Algemene Doelen geformuleerd.

“Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie”.

Door de gekozen formulering en het gebruik van de door ons onderstreepte woorden “en aan” Staat als afzonderlijk doel geformuleerd dat de bijdrage van het gebied aan de biologische diversiteit behouden dient te blijven. Ons inziens mag dit geen gevolgen hebben voor de gebieden buiten het Natura 2000-gebied. Wij zijn van mening dat bij de doelstellingen opgenomen zou moeten worden dat dit alleen geldt voor het begrensde gebied. Het voorgaande is ook niet realistisch. Bestaande functies kunnen niet genegeerd worden. Bij het opstellen en vaststellen van beleid heeft men rekening te houden met bestaande functies.

In de Habitatrictlijn staat: *“Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van habitats en soorten binnen de Europese Unie”.*

Wij stellen voor de letterlijke tekst van de Habitatrictlijn over te nemen.

“Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd”.

Wanneer een plan weliswaar gevolgen heeft voor een gebied, maar de instandhoudingsdoelen van dat gebied niet in gevaar brengt, kan het niet worden beschouwd als een plan of project dat significante gevolgen heeft voor het betrokken gebied. Dit betekent dat de instandhoudingsdoelstellingen centraal staan in de beoordeling. Vergelijk artikel 19f lid 1 Nb wet 1998, waarin staat *“maakt de initiatiefnemer alvorens Gedeputeerde Staten een besluit nemen, een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied”.*

Teneinde bij eventuele procedures geen onduidelijkheid te veroorzaken over de termen ‘natuurlijke kenmerken’ en ‘instandhoudingsdoelstellingen’ stellen wij voor de door ons onderstreepte passage ‘van de natuurlijke kenmerken en’ te schrappen.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

In de Nieuwkoopse Plassen en DeHaeck de lokale staat van instandhouding in algemene zin beter is dan de landelijke staat van instandhouding. Bij het bepalen van de lokale staat van instandhouding is uitgegaan van het huidige beheer en gebruik. Hieruit blijkt overduidelijk de grote betrokkenheid van gebiedspartijen en inwoners bij het gebied. Restricties in de bestaande activiteiten om de doelen te halen, dienen uiterst terughoudend en weloverwogen te worden toegepast en dienen op een grote draagkracht onder de bevolking te steunen. Bij het opstellen van het beheerplan dient hiermee rekening te worden gehouden.

6. instandhoudingsdoelstellingen

De beoordeling van effecten voor de natuurlijke kenmerken is op grond van recente jurisprudentie nauw verbonden met de instandhoudingsdoelstellingen. Wij zien gelet op deze jurisprudentie een groot gevaar in de wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen nu tot stand komen en de uiterst vage formulering ervan.

De vrees bestaat dat door eventuele bezwaren en beroepen in het vervolgtraject een interpretatie gehanteerd zal worden die strikter is dan noodzakelijk. Dit zou kunnen leiden tot extra maatregelen voor de gebruikers.

We willen u daarom vragen om nu al duidelijk te zijn over de begrenzingen van de habitattypes, zodat hier geen (juridische) discussie over kan ontstaan.

Er kan uit de uitspraak van het Europese Hof van Justitie van 7 september 2004 (kokkelarrest) in combinatie met verschillende recente arresten van de Raad van State worden afgeleid dat een plan of project dat de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied in gevaar kan brengen, beschouwd dient te worden als een plan of project dat significante gevolgen kan hebben voor het betrokken gebied.

Wanneer een plan weliswaar gevolgen heeft voor een gebied, maar de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied niet in gevaar zal brengen, kan het niet beschouwd worden als een plan of project dat significante gevolgen heeft voor het betrokken gebied.

Dit laatste betekent dat de instandhoudingsdoelstellingen centraal staan in de zogenaamde passende beoordeling. In artikel 19 lid f Natuurbeschermingswet 1998 staat dan ook: *“maakt de initiatiefnemer alvorens Gedeputeerde Staten een besluit nemen, een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied.”* De beschermde natuurlijke kenmerken (specifieke milieukenmerken) worden volgens jurisprudentie van de Raad van State afgeleid uit de instandhoudingsdoelstellingen.

Er wordt naar onze mening onvoldoende rekening gehouden met de wijze waarop in jurisprudentie gebruik wordt gemaakt van termen als “natuurlijke kenmerken” en “instandhoudingsdoelstellingen”. Hieruit zou kunnen volgen dat zowel in de benodigde passende beoordelingen als in juridische procedures onduidelijkheid ontstaat met betrekking tot de afbakening van benodigde toetsing.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Dit is problematisch voor reeds jarenlang bestaande activiteiten als landbouw, veeteelt, visserij of rietsnijden die effecten kunnen hebben op de instandhoudingsdoelen.

6.1 Habitattypen

6.1.1 Algemeen

De toekenning van specifieke waarden heeft consequenties voor het gebruik in en om het gebied. Daarom is het van belang de kwantitatieve ontwikkelingen betreffende de waarden zowel op landelijk als op lokaal niveau te kennen. Bovendien dient de Nederlandse situatie in het Europese perspectief geplaatst te worden. De knelpunten dienen aangegeven te worden en de causale relaties moeten in beeld gebracht worden. Eventuele drempelwaarden voor de relevante invloeden moeten worden genoemd. Sommige habitatwaarden zijn gelaagd waarbij voor iedere laag andere voorwaarden en condities gelden. Hierover dient duidelijkheid te bestaan in het aanwijzingsbesluit. Onvoldoende helderheid op deze punten is onacceptabel omdat de draagwijdte van het aanwijsbesluit voor de burger onvoldoende doorzichtig en toetsbaar is.

Een van de meest zorgelijke aspecten van de aanwijzing is dat alle habitats en soorten - of ze kwalificeren of niet - op één hoop worden gegooid. Hierdoor

- kan niemand meer beoordelen wat de relevantie is van de doelstellingen
- komen al deze soorten en habitattypen automatisch te vallen onder de maatregelen (artikel 6) van de Europese habitatrichtlijn.

De oorzaken van voor- of achteruitgang in habitats en soorten ten opzichte van het moment waarop het gebied is aangewezen onder de Vogel- en Habitatrichtlijn worden niet vermeld.

In het Ontwerpbesluit wordt geen inzicht gegeven in de 'nulsituatie' van de staat van instandhouding op het moment van de aanmelding. Er wordt niet verwezen naar verifieerbaar wetenschappelijk onderzoek. De gegevens uit het Alterra rapport 1378 "Nulmeting Natura 2000 habitattypen – Achtergrond, methode en voorbeelden" dateren uit 1997 en zijn onvolledig.

Voor zover sprake is van achteruitgang ten opzichte van het moment van aanmelding behoren de oorzaken hiervoor te worden aangegeven. Dat is nergens het geval. Voor de overheid geldt op grond van art 6 van de Habitatrichtlijn de verplichting om door monitoring eventuele achteruitgang te detecteren en zonodig maatregelen te nemen om zulke achteruitgang te voorkomen en te herstellen.

In het gebied komt om meerdere plaatsen een slechte waterkwaliteit voor. Een belangrijke oorzaak hiervan is gelegen in de bemesting door grote aantallen ganzen, aalscholvers, kokmeeuwen, e.a. vogels. Bekend is dat waar ganzen foerageren de vegetatie verdwijnt. Het gaat om tienduizenden ganzen die 's nachts in het Natura 2000 gebied verblijven. Aalscholvers nestelen (400 nesten) en foerageren in het gebied en rusten op eilandjes in het water. De bomen in de gebieden waar deze vogels verblijven gaan dood. Ook de vegetatie onder de bomen verdwijnt zodat erosie op deze eilandjes optreedt. Op enkele plekken (De Pot en Het Ondiepe) komt bemesting van vogels op grote schaal voor.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Al sinds het begin van de jaren negentig is Rijnland bezig met de waterkwaliteit in de Nieuwkoopse Plassen. Riiooloverstorten zijn gesaneerd, lekkende sluizen aangepakt en het rivierwater dat de plas instroomt wordt gezuiverd. De waterkwaliteit is daardoor al spectaculair verbeterd. (bron AD Groene Hart, 3 oktober 2008).

Blijkens een artikel in het AD van 3 oktober investeert het Hoogheemraadschap van Rijnland de komende jaren nog eens 10 miljoen in het verbeteren van de waterkwaliteit (Kaderrichtlijn water) van de Nieuwkoopse Plassen. De miljoenen komen nog eens bovenop de eerdere miljoenen die Rijnland al in het schoner maken van het water heeft gestopt. De Nieuwkoopse Plassen vormen zo'n belangrijk natuurgebied dat Rijnland daarin graag wil investeren. De komende jaren gaat het schap volgens dit artikel proberen om het gebruik van schoon water uit de plas door boeren te beperken. Dat betekent dat er niet zoveel 'vreemd' water vanuit de rivieren hoeft te worden ingelaten om de plas weer aan te vullen. Rijnland wil ook delen van de plas afschermen van het open water. Ook moet de recreatievaart zodanig worden geregeld dat het opwoelen van slib beperkt blijft. Dit verbetert de helderheid van het water. Bijzondere planten krijgen daardoor meer kans. Behalve het water worden ook de oevers aangepakt zodat dat ten goede komt aan de bloemen en planten aan de waterkant. Dit soort berichten leidt tot onrust onder de bevolking.

Weliswaar is op de meeste plaatsen is de laatste jaren een aanzienlijke verbetering van de waterkwaliteit opgetreden, maar de vraag blijft of het doel 'verbetering van de waterkwaliteit' haalbaar is. Niet alleen wegens de bemesting door vogels, maar ook door de dammen die het water afsluiten en het fosfaat dat nog in de bodem zit en daaruit vrijkomt.

Dat betekent dat bij de haalbaarheid en de noodzaak van alle instandhoudingsdoelen die gebaseerd zijn op uitbreiding door nog verdere vermindering van de eutrofiëring en op verbetering van de waterkwaliteit vraagtekens worden geplaatst.

Verbetering van de waterkwaliteit door het grootschalig wegvissen van de brasem, die de bodem beroert, is niet realistisch. De brasem is nauwelijks te vangen.

6.2 specifiek

H3140 Kranswierwateren (Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische *Chara* spp. Vegetaties)

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting: Het habitatype kranswierwateren komt in een vorm voor die kenmerkend is voor laagvenen. Het is van oudsher een belangrijk gebied voor dit habitatype en nu vooral voor de landelijke spreiding van belang. De afgelopen jaren is enig herstel in oppervlakte opgetreden.

In het Natura 2000 doelendocument van het ministerie van LNV wordt als doel vermeld; "Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit". Waarom geldt voor het gebied 103 dan een uitbreiding als doel? Waarom is voor een afwijking gekozen met als argumentatie dat de achteruitgang van het habitatype in IJsselmeer, Markermeer & IJmeer en Veluwerandmeren moet worden opgevangen in dit gebied?

Het betreft een niet-kwalificerende habitatype waarvoor geen inspanningsverplichting bestaat om te komen tot verbetering van de mate van instandhouding.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Aangegeven wordt dat in de afgelopen jaren enig herstel is opgetreden. De vraag dringt zich dan op of kwaliteitsverbetering nog nodig is. Het type zal profiteren van eventuele verbetering van de waterkwaliteit.

Bezwaar wordt gemaakt tegen het opnemen in het gebiedsdocument van het betreffende type als instandhoudingsdoelstelling ('uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit'). Blijkens de aanmelding is 1% van het gebied bedekt met dit habitatype en heeft het een beduidende representativiteit en komt 0- 2% ervan ten opzichte van het landelijke voorkomen hier voor.

De conclusie uit het Kiwa water research rapport is dat "het habitatype plaatselijk goed ontwikkeld aanwezig is en dat de kwaliteit en het areaal toeneemt en er potenties zijn voor plaatselijke uitbreiding van het oppervlak en verbetering van de kwaliteit.³".

Door het uitvoeren van kostbare maatregelen kunnen de condities verder worden verbeterd en zullen habitatypes Kranswierwateren en Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden theoretisch kunnen toenemen. Het is volgens het bureau Bakker echter onzeker in hoeverre het herstel tot het streefbeeld van het begin van de 20^e eeuw kan doorzetten bij de huidige waterkwaliteit.⁴

Factoren die de waterkwaliteit en de helderheid van het water negatief beïnvloeden, zoals de inlaat van gebiedsvreemd water en bodemwoelende vissen zoals brasem, vormen een knelpunt voor verdere uitbreiding van dit habitatype. Indien er geen aanvullende maatregelen worden genomen om de waterkwaliteit en het doorzicht te verbeteren zal de toename van het habitatype Kranswierwateren op een gegeven moment stikken.

Het streefbeeld, de situatie zoals in het begin van de twintigste eeuw, wanneer nog wordt gesproken van 'zwarte weiden' van diverse soorten kranswier, zal niet bereikt worden⁵.

Waterrecreatie vormt in mindere mate een knelpunt voor uitbreiding van het habitatype. Duidelijk is dat het habitatype op plekken met een hoge recreatiedruk (van met name motorboten) niet tot ontwikkeling komt. Indien op bepaalde locaties de potenties voor dit habitatype wel aanwezig zijn, maar er geen sprake is van ontwikkeling van het habitatype vanwege de hoge recreatiedruk, zal om het doel te halen beperking van de waterrecreatie kunnen gaan gelden, met alle nadelige gevolgen voor deze bestaande activiteit.

Rietsnijders varen van begin december tot 20 april, dus buiten de groeiperiode van de waterplanten, voornamelijk in gebieden en sloten die goed bevaarbaar zijn.

Voor de sportvissers zijn visgemeenschappen van het type karper, snoek, brasem en blankvoorn het meest interessant. Voor de beroepsvisserij zijn paling, zeelt en snoekbaars interessant. Op de grote waterpartijen zorgt de brasem, een bodemwoelende vis, voor vertroebeling van het water. Het veranderen van de visstand door actief brasem weg te vangen, zo dit al zinvol is, wordt als niet realistisch beschouwd. Het wegvangen van vis in dit gebied met veel petgaten en sloten is zeer complex en ook isolatie van gebieden door middel van viswering zal moeilijk zijn in verband met recreatievaart.

---

³ Kiwa Water Research 2007, Knelpunten- en kansanalyse /EGG-consult Natura 2000-gebied 103 - Nieuwkoopse Plassen & De Haeck, Juni 2007

⁴ Bureau Bakker 2008, Haalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000 gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck. Rapport in opdracht van de gemeente Nieuwkoop.

⁵ zie 4

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

H3150 Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden (Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition*)

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting: Het gebied is van grote betekenis voor het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. Na een sterke achteruitgang in de afgelopen tientallen jaren treedt enig herstel op. Het is gewenst de kwaliteit verder te verbeteren en de oppervlakte uit te breiden.

Volgens de aanmelding gaat het om 10% van het gebied met een goede representativiteit en een uitstekende mate van instandhouding. Waarom is er dan een doel geformuleerd met uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit?

Onzeker is in hoeverre het herstel kan doorzetten onder invloed van de huidige waterkwaliteit⁶. Over de oorzaak van de sterke achteruitgang en het herstel in recente jaren wordt geen informatie gegeven.

Twee van de habitattypen waarvoor het gebied zal worden aangewezen behoren tot de eerste stadia van de successie van open water naar veenbossen: habitatype 3140 Kranswierwateren en 3150 Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden. Zijn deze habitattypen wel afhankelijk van een natuurlijk peilbeheer, waarbij de peilen in de winter hoger zijn dan in de zomer en er sprake is van peilfluctuatie? Is de oorzaak niet gelegen in het feit dat de doorstroming onderbroken is en het bagger zich verplaatst? Moeten de afsluitingen niet open worden gehouden?

De overige habitattypen behoren tot de latere stadia in de successie en zijn afhankelijk van jaarrond hoge waterpeilen.

Op dit punt is dus sprake van een conflict: habitatype 3140 en 3150 zijn afhankelijk van een natuurlijke peildynamiek en de overige habitattypen zijn afhankelijk van het handhaven van een hoog waterpeil.

Hoe wordt dit opgelost?

H4010 Vochtige heiden (Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*)

H4010 B Vochtige heiden (laagveengebied)

Doel: Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige heiden, laagveengebied (subtype B).

Toelichting: Het habitatype vochtige heiden, laagveengebied (subtype B) heeft zich in de afgelopen tientallen jaren sterk ontwikkeld en is in goede kwaliteit aanwezig.

Onduidelijk is waarom er een uitbreiding van het oppervlakte nodig is. In het gebied is een derde van het landelijk totaal aanwezig.

H6410 Blauwgraslanden (Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*))

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting: Het gebied is van oudsher een belangrijk gebied voor het habitatype blauwgraslanden en nu vooral voor de landelijke spreiding van belang. Het gebied hoort tot de laatste bastions waar dit eertijds in de omgeving wijd verbreide habitatype blauwgraslanden nog

---

⁶ zie 4

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

voorkomt. Kwaliteitsverbetering wordt vooral mogelijk geacht in de schraallanden langs de Meije, maar ook in Nieuwkoopse Plassen zijn hiervoor mogelijkheden.

Het gaat om een niet-kwalificerend habitatype, dat niet bijzonder representatief is met een beperkt deel van het nationaal oppervlak, waarvoor geen verplichting bestaat tot verbetering van de mate van instandhouding.

De blauwgraslanden worden in de landelijke Natura 2000 doelen als belangrijk beschreven, waarbij het accent ligt op uitbreiding van het oppervlak en verbetering van de kwaliteit. In het gebied 103 is door de uitbreiding van het aangrenzende beschermde natuurgebied De Meije de oppervlakte blauwgrasland tot ca. 5 ha toegenomen.

De Meijegraslanden zijn een cultuurlandschap, waar de veehouders bereid zijn om extensief te werken. Er is volstrekt geen draagvlak onder de bewoners voor een ander beheer in verband met de uitbreiding van sommige natuurwaarden.

H7140 Overgangs -en trilvenen

H7140A trilvenen

H7140B veenmosrietlanden

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit overgangs- en trilvenen, trilvenen (subtype A) en behoud oppervlakte en kwaliteit overgangs- en trilvenen, Veenmosrietlanden (subtype B).

Toelichting: Het habitatype overgangs- en trilvenen komt vooral voor in basenarm milieu. Lokaal zijn in de Nieuwkoopse Plassen, en meer verbreid in De Haeck, ook voorbeelden aanwezig van het basenrijke trilveen (overgangs- en trilvenen, trilvenen (subtype A)).

De kansen voor herstel van het habitatype H7140-A zijn zeer gering.

Het betreft een niet-kwalificerend habitatype, waarvoor op grond van de wijze van aanmelden (groot oppervlak gebiedsdekking, uitstekende representativiteit, groot landelijk relatief oppervlak, goede instandhoudingsstatus) geen verplichting bestaat tot uitbreiding en verbetering.

Hier vindt de commerciële rietteelt plaats (zie rapport; Rietsnijden natuurlijk) Dat de kwaliteit matig is, is het gevolg van de successie. Een beter beheer vraagt meer financiële middelen.

Door aanpassingen in het maaibeheer, beperken van het mostrekken en branden van sluik en verjonging van rietlanden kan de kwaliteit van habitatype veenmosrietlanden worden verbeterd. Indien er geen maatregelen worden uitgevoerd dan is het instandhoudingsdoel ook haalbaar.

Habitatype trilvenen komt nauwelijks meer in het gebied voor. Omdat het habitatype nu alleen lokaal voorkomt in de vorm van enkele kenmerkende soorten, waaronder ook de Groenknolorchis, is uitbreiding van de oppervlakte al aan de orde indien op die plekken een sterkere ontwikkeling richting trilveen optreedt. In het midden van het Natura 2000 gebied is de waterkwaliteit nu al zodanig verbeterd, dat ingeschat wordt dat deze ontwikkeling ook inderdaad zou kunnen optreden.⁷

Ten behoeve van versnelde successie en verjonging en uitbreiding van het aantal

---

⁷ zie 4

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

onderscheidende verlandingsstadia is niet alleen een wijziging en intensivering van het beheer noodzakelijk, maar wordt het graven van nieuwe petgaten gezien als meest kansrijke c.q. doelmatige maatregel.⁸

Hiermee zijn hoge kosten gemoeid.

Het instellen van natuurlijk peilbeheer, peilfluctuaties van ca. 40 cm, is onwenselijk vanwege de ingrijpende financiële gevolgen voor omwonenden (aantasting beschoeiingen en fundering woningen). De haalbaarheid en betaalbaarheid van dit instandhoudingsdoel is daarmee direct in het geding. Naar onze mening dient het instandhoudingsdoel H7140 Overgangs- en trilvenen te vervallen.

Trilveen (H7140 - subtype A)

Trilveen bestaat uit een op het water drijvend matras (= kragge) van plantenwortels en ander organisch materiaal. De kraggen zijn 20 tot 70 cm dik en net stevig genoeg om begaanbaar te zijn. Daardoor zijn zij wel erg kwetsbaar voor betreding. De kraggen golven (of trillen) onder de voeten bij betreding: vandaar de naam Trilveen. Kenmerkend voor trilvenen zijn verschillende soorten zegges en slaapmossen, *Slank wollegras* en opvallende bloeiende planten zoals *Wateraardbei*, *Waterdrieblad*, *Moeraskartelblad*, *Groenknolorchis* en *Veenmosorchis*. In Nederland komt nog ca. 100 ha Trilveen voor en slechts een klein deel daarvan is echt goed ontwikkeld. Vanwege de dunne en kwetsbare kragge moeten bij het maaien lichte machines worden gebruikt. Het maaisel mag niet blijven liggen omdat dit leidt tot verzuring en verzuiging.

Trilveen kan lang in stand blijven door goed maaibeheer, maar gaat uiteindelijk toch meestal over in Veenmosrietland en vervolgens veenmosheide of moerasbos. Tegenwoordig vindt deze ontwikkeling soms al binnen enkele jaren plaats, waarschijnlijk als gevolg van de hoge stikstofdepositie vanuit de lucht.

Op trilvenen staat riet, maar doorgaans niet in hoge bedekkingen. Trilveen moet jaarlijks worden gemaaid, bij voorkeur tussen juni en half augustus: dit levert een open vegetatie op met meer licht op de bodem en dus meer soorten. Te laat in het jaar maaien leidt tot toename van de hoeveelheid riet in de vegetatie. Meestal worden Veenmosrietlanden eens per jaar (bij voorkeur in augustus) gemaaid.

Afvoer van het maaisel is noodzakelijk: het houdt de bodem schraal en helpt daardoor verzuiging te voorkomen. Behalve maaibeheer is het voor het voortbestaan van dit habitatype van belang om (te grote) verzuring en verdroging te bestrijden.⁹

De belangen van de natuurbeheerders en rietsnijders zijn op sommige punten tegenstrijdig. Zo zijn de vegetaties met waardevolle plantengroei alleen interessant voor het oogsten van bladriet, maar er is weinig vraag naar bladriet en dus is dit voor rietsnijders niet interessant. Moerasvogels als Roerdomp, Woudaap en Grote karekiet zijn (mede) afhankelijk van de aanwezigheid van waterriet. Dit is in de Nieuwkoopse Plassen nauwelijks aanwezig. Voor herstel van waterriet is verbetering van de waterkwaliteit nodig. Het maaien in de winter is niet meer mogelijk met een hoge waterstand.

---

⁸ zie 4

⁹ De inzet van rietsnijders bij het realiseren van natuurdoelen, waterkwaliteitsdoelen en landschapswaarden in de voor Natura2000 aangemelde laagveenmoerasgebieden. Advies op verzoek van de minister van LNV. januari 2008

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Een natuurlijke peil is tegenstrijdig met de randvoorwaarden voor zes van de acht habitattypen waarvoor het gebied zal worden aangewezen als Natura 2000 gebied, omdat deze afhankelijk zijn van het handhaven van een hoog waterpeil.

Moerasvogels zijn daarnaast afhankelijk van de aanwezigheid van overjarig riet. Dit is nauwelijks aanwezig in de Nieuwkoopse Plassen vanwege de commerciële rietoogst. Vrijwel alle habitattypen zijn voor hun voorkomen afhankelijk van frequent maaibeheer.

De noodzaak van overjarig riet voor moerasvogels en de noodzaak voor frequent maaibeheer voor habitat-typen vormt dus een tweede tegenstelling tussen habitattypen en moerasvogels.

Door sommige rietsnijders wordt naast de rietoogst ook mos getrokken, dat verkocht wordt aan tuincentra. Niet alle mos is geschikt voor de verkoop. Ca. 60 ha is daarvoor geschikt. Er wordt ca. 9 ha per jaar aan mos getrokken, verspreid over een groter gebied. Het mos is na 2-3 jaar volledig hersteld.

Mostrekken kan worden toegepast om de soortensamenstelling in veenmosrietlanden te verbeteren. Indien geen mos meer wordt getrokken vindt bosontwikkeling plaats.

Het riet snijden is minder interessant geworden door de import van goedkoper riet uit China, Turkije, Polen, e.a. landen. Van essentieel belang voor het beheer is dat de 450 ha aan riet regelmatig wordt gemaaid.

Indien niet wordt gemaaid ontstaat er bebossing van bramenstruiken, els en berk waardoor na enkele jaren maaien al niet meer mogelijk is. Haagwinde bestrijding met m.c.p.a. is van essentieel belang om goed riet te kunnen oogsten

De huidige, matige kwaliteit van het type H 7140-B hangt voor een groot deel samen met het gevoerde beheer.

Trilveen en Veenmosrietland behoren allebei tot het habitatype 'Overgangs- en Trilveen'. Beide typen kunnen ontstaan als vroeg ontwikkelingsstadium in het verlandingsproces van open water naar beloopbaar land in laagveenmoerasgebied (na krabbescheer en drijftillen). Vaak vindt de eerste aanzet van trilvenen overigens plaats in wintergemaaide rietlanden. Het aanwezige water onder en in de kraggen moet voedselarm tot matig voedselrijk zijn, en bestaat uit een mengsel van basenrijk grondwater of oppervlaktewater, vermengd met van nature zuurder regenwater. Voor beide subtypen van 'Overgangs- en Trilveen' is het noodzakelijk verbossing, verstruiking en verruiging tegen te gaan middels maaibeheer en afvoer van voedingsstoffen. Ook het steeds weer graven van nieuw open water blijft nodig, zodat steeds weer opnieuw jonge verlandingsstadia kunnen ontstaan.

Het optimale beheer van zowel Trilveen als Veenmosrietland is zomermaaien (hooien en afvoeren). Dat betekent dat het (optimaal) beheren van deze habitattypen feitelijk niet tot het *rietmaaien* behoort. Dat neemt niet weg dat het zomermaaibeheer van trilvenen en Veenmosrietland prima door rietsnijders kan worden uitgevoerd. In een aantal laagveenmoerasgebied en gebeurt dat ook. Zonder maaibeheer kan zich vanuit Trilveen of Veenmosrietland één van de volgende stadia van het verlandingsproces in laagveenmoerassen ontwikkelen, namelijk Moerasheide of moerasbos.¹⁰

---

¹⁰ zie 4

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

H7210 * Galigaanmoerassen (Kalkhoudende moerassen met *Cladium mariscus* en soorten van het *Caricion davallianae*)

Doel: Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting: Het habitatype galigaanmoerassen is nauw verbonden met het voorkomen van trilvenen. Het habitatype is nog in goede staat aanwezig.

Galigaan neemt toe in de oevers en uitbreiding van het habitatype is dan ook te verwachten. Indien de waterkwaliteit wordt verbeterd, zal de uitbreiding naar verwachting doorzetten. Het instandhoudingsdoel is gericht op behoud van de oppervlakte en kwaliteit. Indien er geen maatregelen worden uitgevoerd dan is het instandhoudingsdoel ook haalbaar.

H91D0 *Hoogveenbossen

Doel: Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting: Een verdere uitbreiding van het habitatype hoogveenbossen is op het moment, gezien de betekenis van de gebiedsstructuur voor vogels en overige fauna, niet gewenst. De kwaliteit van de meeste veenbossen is momenteel matig.

7. Soorten

Van de 6 habitatrictlijnsoorten is er slechts één een (prioritaire) soort waarvoor instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd kunnen worden, nl. de Noordse woelmuis.

H1082 Gestreepte waterroofkever

Doel: Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting: De gestreepte waterroofkever heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding en is vrijwel geheel beperkt tot een aantal grote laagveenmoerassen. In de Nieuwkoopse Plassen is één van de grotere populaties van Nederland aanwezig.

Waarop is deze instandhoudingsdoelstelling gebaseerd?

H1134 Bittervoorn

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: Het gebied ligt binnen het hoofdverspreidingsgebied van de soort en levert derhalve een relatief grote bijdrage voor de bittervoorn.

Voor de soort zijn geen richtlijnverplichtingen van kracht.

H1149 Kleine modderkruiper

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: De kleine modderkruiper verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De soort komt in Nederland algemeen en wijd verspreid voor.

Voor de soort zijn geen richtlijnverplichtingen van kracht. De kleine modderkruiper is niet specifiek voor de Nieuwkoopse Plassen en bij de landelijke doelstelling van uitbreiding van de populaties spelen de Nieuwkoopse Plassen nauwelijks een rol. Wij verzoeken u daarom om de kleine modderkruiper niet als habitatrictlijn soort op te nemen.

7.1 vissen algemeen

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

In de Nieuwkoopse plassen is op de grote waterpartijen in september de visstand bemonsterd. De geschatte biomassa vis is 150 kilo per hectare.

Dominante soort is de brasem. Andere soorten zijn karper, snoek, aal, blankvoorn, kolblei, pos en baars.

De brasem vormt de hoofdmoot aan biomassa. Er is echter geen sprake van verbraseming. Alle gewicht- en lengteklassen zijn goed vertegenwoordigd. Ook door de lage nutriëntwaarde kan zeer zeker niet van verbraseming worden gesproken.

Actief biologisch beheer is zeker af te raden en technisch niet haalbaar door de grillige oevers en bodemstructuur.

De waterkwaliteit in de grote waterpartijen gaat steeds meer vooruit. Bedden met fonteinkruid en andere soorten komen weer terug. Opmerkelijk is wel dat alleen op de harde veenbodem de planten wortelen. De grote plekken met spoelbagger geven geen resultaat.

Naast de grote waterpartijen bestaat het oppervlakte water voor (geschat) 50% aan petgaten en sloten. Hier is helaas niet gemonsterd omdat dit technisch bijna niet haalbaar is. (Soorten onderzoek is wel te doen) Toch kan gesteld worden dat de waterkwaliteit zich hier zeer sterk heeft verbeterd. Op de meeste plaatsen is sprake van een Snoek/ruisvoorn type water. De biomassa vis ligt hier tientallen kilo's lager. Het water heeft een redelijk doorzicht en in sommige sloten is het zelfs kraakhelder. De bodembedekking is hier vaak ook 100%.

In deze gebieden is een sterke ontwikkeling van snoek, ruisvoorn en zeelt waar te nemen. Ook de soorten modderkruiper en bittervoorn kunnen zich hier goed ontwikkelen.

Snoek, zeelt en ruisvoorn migreren ook naar de grotere waterpartijen. Dit is een positieve ontwikkeling die zich de laatste jaren voortzet.

De populatie aalscholvers kan zich vooral in stand houden dankzij de vele brasem in dit water.

De vissoorten waarvoor het gebied is aangemeld zijn bittervoorn en kleine modderkruiper. Deze soorten komen wijd verspreid in Nederland voor en verkeren in een goede staat van instandhoudingen komen vaak in dezelfde wateren voor. De kleine modderkruiper heeft een klei/slik bodem nodig en komt in een veenbodem niet voor.

Bijvangst in de visserij komen niet veel voor, maar zijn ook niet te voorkomen en indien deze soorten in de toekomst toenemen, zullen mogelijk ook de bijvangsten in de toekomst toenemen. De vissers in het gebied gaan op een zorgvuldige en verantwoorde wijze om met de huidige populaties modderkruipers en bittervoorns. Wij verzoeken u daarom om bij het vervolgtraject geen consequenties voor de visserij te verbinden aan deze doelstellingen.

Ook vragen wij ons af hoe de monitoring van deze soorten plaats zal vinden. Momenteel is ca. 50% van de gegevens over deze soorten afkomstig van de visserij. Een duidelijke methodiek voor monitoring ontbreekt echter. Wij verzoeken u daarom om duidelijke meetmethoden te ontwikkelen en de visserij hier ook bij te betrekken. Wellicht kan de visserij een rol spelen bij uitvoering van de monitoring.

Wij verzoeken u om hiertoe meetbare doelen te formuleren. Alleen met een duidelijke maat voor de instandhoudingsdoelen kan de beroepsvisser zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen en zijn bedrijfsvoering aanpassen aan de Nederlandse doelen en Europese regels.

H1318 Meervleermuis

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Toelichting: Het betreft een belangrijk foerageergebied van kolonies meervleermuizen buiten het gebied, waaronder de grootste kolonie van Nederland, namelijk Waddinxveen.

Voor de soort zijn geen richtlijnverplichtingen van kracht.

H1340 *Noordse woelmuis

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: De noordse woelmuis verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding, waarbij ze onder meer in het Utrechts-Zuidhollandse veenweidegebied ernstig onder druk staat. In Nieuwkoop is nog wel een grote populatie van de soort aanwezig. Deze staat in verbinding met een kleinere populatie in de Kamerikse Nessen.

H1903 Groenknolorchis

Doel: Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.

Toelichting: Groenknolorchis komt voor op een beperkt aantal plaatsen, waar de soort groeit in een smalle gradiënt tussen oppervlaktewater en sterk door regenwater beïnvloede verlandingsvegetatie. Gezien de natuurlijke ontwikkeling van het gebied ligt een uitbreiding niet voor de hand. Omdat de bestaande groeiplaatsen door successie kunnen verdwijnen, is het wel van belang mogelijkheden voor nieuw vestiging in stand te houden.

De soort is opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn.

Het type neemt een groot areaal in beslag dankzij de rietcultuur.

Indien het gewenst wordt geacht om het branden van sluis wegens negatieve effecten op de Groenknolorchis en andere fauna die op de rietlanden voorkomt te beëindigen en als alternatief voor het branden de vegetatie moet worden gemaaid en zal het draagvlak onder de rietsnijders moeten worden vergroot en is er financiële compensatie nodig.

H4056 Platte schijfhoren

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: Het betreft één van de gebieden die de grootste bijdrage leveren voor de platte schijfhoren.

De soort wordt niet genoemd in het Natura 2000 doelendocument.

7.2 Vogels algemeen

Met betrekking tot art. 2 van het Ontwerpbesluit, alsmede naar aanleiding van het gestelde in de Inleiding van de Nota van toelichting, wordt geconstateerd dat de gehanteerde criteria voor kwalificatie van soorten afwijken van hetgeen door de Europese Commissie is geaccepteerd op basis van IBA 2000.

Het kwalificatiecriterium voor soorten onder art.4, lid 2 VR is duurzame aanwezigheid van 1% van de landelijke populatie of 0,1% van de biogeografische populatie. Voor de onderbouwing wordt verwezen naar het SOVON rapport 2005/09, dat echter geen criteria bevat m.b.t. het kwalificeren van soorten.

Het noemen van aantallen vogels achten wij ongewenst. De aantallen van de verschillende soorten in de Nederlandse wateren kunnen, zoals is gebleken, sterk variëren als gevolg van

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

fluctuerende natuurlijke omstandigheden en migratie. Ook de jacht op vogels in andere (Europese) landen heeft waarschijnlijk een grote invloed. Daarnaast kunnen de Nieuwkoopse Plassen niet worden gezien als een apart gebied.

7.2.1. Broedvogels

Van de vogels kwalificeren zich alleen de Purperreiger, Zwarkopmeeuw en Zwarte Stern.

A021 Roerdomp

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 6 paren.

Toelichting: De roerdomp is van oudsher een gewone broedvogel van de rietmoerassen. De populatie neemt al decennia lang geleidelijk af. Voor 1970 broedden geregeld ten minste 10 paren (bijv. 15 paren in 1952 en 12-13 in 1974-76). Daarna is het aantal nooit meer boven de 10 gekomen (in 1982 werden 8 paren geteld, in de 90-er jaren jaarlijks 4- 7 en in 2002 slechts 2 en in 2003 0). Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een sleutelpopulatie, maar kan wel bijdragen aan de draagkracht in de regio Hollands- Utrechts Plassengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Het vaststellen van de omvang van een populatie van ten minste 6 paren is zinloos als niet duidelijk is waarom het aantal is afgenomen tot 0 en welk beheer nodig is om een geschikte biotoop te verkrijgen.

A022 Woudaap

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting: De woudaap is van oudsher een gewone broedvogel, met 15 paren in 1973 en in 1981 nog 10 paren. In recente jaren (1994, 2001 en 2002) wordt slechts af en toe een paar waargenomen. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een sleutelpopulatie, maar kan wel bijdragen aan de draagkracht in de regio Hollands-Utrechts Plassengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

De soort is niet aangemeld en kwalificeert zich niet voor het gebied. Ook hier geldt dat niet bekend is waarom de soort is achteruit gegaan.

Velddeskundigen wijzen mede als oorzaak van de achteruitgang op de muskusrat (verdwijnen waterriet) en op nestrovers als vossen, kraaien en eksters. Het is gezien het feit dat Nederland het randgebied is van het voorkomen van deze soort twijfelachtig of er meer in het gebied zullen komen.

Woudaap en Grote karekiet zijn afhankelijk van het voorkomen van waterriet. Dit is nauwelijks aanwezig in het Natura 2000 gebied en de kans op wezenlijke vergroting van dit type riet is nihil¹¹. De Grote karekiet kwam in 2006 met één paar voor in het Natura 2000 gebied, de Woudaap kwam geheel niet voor als broedvogel. De landelijke staat van

---

¹¹ zie 4

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

instandhouding is zeer ongunstig, waardoor hervestiging vanuit andere gebieden onwaarschijnlijk zo niet onmogelijk is. Geconcludeerd wordt, dat de instandhoudingsdoelen voor deze soorten onhaalbaar zijn.

Moerasvogels als Roerdomp, Woudaap en Grote karekiet zijn (mede) afhankelijk van de aanwezigheid van waterriet. Dit is in de Nieuwkoopse Plassen nauwelijks aanwezig. Voor herstel van waterriet is verbetering van de waterkwaliteit en het instellen van een natuurlijk peilbeheer nodig. Dit natuurlijke peil is tegenstrijdig met de randvoorwaarden voor zes van de acht habitattypen waarvoor het gebied zal worden aangewezen als Natura 2000 gebied, omdat deze afhankelijk zijn van het handhaven van een hoog waterpeil.

Moerasvogels zijn daarnaast afhankelijk van de aanwezigheid van overjarig riet. Dit is nauwelijks aanwezig in de Nieuwkoopse Plassen vanwege de commerciële rietooft. Vrijwel alle habitattypen zijn voor hun voorkomen afhankelijk van frequent maaibeheer. De noodzaak van overjarig riet voor moerasvogels en de noodzaak voor frequent maaibeheer voor habitat-typen vormt dus een tweede tegenstelling tussen habitattypen en moerasvogels.

Daar overjarig riet van groot belang is voor moerasvogels en voor de Noordse woelmuis wordt het dan ook belangrijk geacht dat de oppervlakte aan overjarig riet wordt vergroot. Dit betekent dat er minder rietland jaarlijks moet worden gemaaid. Dat is van invloed op de commerciële rietooft, die zich moet aanpassen. Van belang is te constateren dat dankzij de commerciële rietooft er in het Natura 2000 gebied verschillende successiestadia aanwezig zijn, en zijn de rietlanden niet allemaal veranderd zijn in veenbos. Het enkele jaren niet maaien van riet betekent echter een zodanige ontwikkeling van bomen dat het maaien niet meer mogelijk is.

Rietsnijders zijn van vitaal belang om het gebied open te houden. Aanpassing in het maaibeheer om de diversiteit in het gebied te vergroten en de instandhoudingsdoelen te realiseren, vereist dat met de rietsnijders afspraken worden gemaakt, waarbij ook de financiële compensatie dient te worden geregeld indien er beperkingen worden opgelegd. De vraag is of deze extra kosten opwegen tegen de kans op herstel van deze soorten.

A029 Purperreiger

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 120 paren.

Toelichting: De purperreiger is al zeker vanaf de 40-er jaren broedvogel in dit gebied. In de 60-er en 70-er jaren kwamen jaarlijks circa 300 paren tot broeden (maximaal 380 in 1968). Daarna daalde het aantal en vanaf 1980 werd het aantal van 200 broedparen nooit meer overschreden. Het dieptepunt werd bereikt in 1991 met 87 paren. Daarna trad weer enige toename op en in 1999-2003 broedden jaarlijks 117-140 paren. Een belangrijke oorzaak voor de populatieontwikkeling is gelegen in de overwinteringgebieden in de Sahel (droogte!), en daarnaast predatie door vossen. Vanaf de 60-er jaren was het stevast de grootste kolonie van Nederland, met uitzondering van 2002 en 2003, toen de kolonie in de Zouweboezem die eer te beurt viel. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet ten doel gesteld gezien de neutrale trend van de afgelopen 20 jaren in dit gebied. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Een goede waterkwaliteit is een randvoorwaarde voor veel van de beschermde waarden waarvoor de Nieuwkoopse Plassen als Natura 2000 gebied zal worden aangewezen. De vo-

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

gelkolonies in het Natura 2000 gebied, waaronder die van de Purperreiger, leiden echter tot vermessing van het water. In deelgebied De Pot is de waterkwaliteit zeer slecht als gevolg van de aanwezigheid van diverse vogelkolonies. Dit gebied is door de slechte waterkwaliteit arm aan waterplanten en de omstandigheden voor het ontwikkelen van onder andere habitatype 3140 Kranswierwateren zijn ongunstig. Vanwege de effecten van de kolonies op de waterkwaliteit is er sprake van een conflict tussen kolonievogels en beschermde waarden die afhankelijk zijn van een goede waterkwaliteit.

A176 Zwartkopmeeuw

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 9 paren.

Toelichting: Buiten de Zeeuws-Hollandse delta worden zelden kolonies van zwartkopmeeuwen aangetroffen. Meestal gaat het om één of enkele paartjes in een kokmeeuwenkolonie.

In de Nieuwkoopse Plassen bevindt zich de enige “kolonie” buiten de delta. Vestiging vond plaats in 1991 en maximaal werden 21 paren geteld in 1999. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een sleutelpopulatie en het betreft een geïsoleerde broedplaats.

Gezien het aantal paren van een soort die van oorsprong een kustvogel is, is het de vraag of de aanmelding zinvol is geweest en of het doel realistisch is.

A197 Zwarte stern

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting: De zwarte stern is van oudsher een algemene broedvogel met rond 1950 nog 100-den paren (in 1950 mogelijk 300 paren). Mede door het aanbod van vlotjes heeft zich na 1980 een populatie van 100-199 (maximum in 1994) paren kunnen handhaven. Alleen in 2001, 2002 en 2003 lagen de aantallen beneden de 100 paren met respectievelijk 58, 61 en 46. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Volgens het Natura 2000 doelendocument (LNV) is het doel uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel populatie tot 2000 paren verdeeld over ten minste 15 sleutelpopulaties van ten minste 60 paren.

In principe is er voor de Zwarte stern voldoende nestgelegenheid in de Nieuwkoopse Plassen, omdat er jaarlijks rond de honderd vlotjes worden geplaatst. De laatste jaren is het aantal Zwarte sterns echter stabiel op 40-50 paar. Het is onwaarschijnlijk dat de aantallen in de nabije toekomst zo toenemen dat de doelstelling van 100 paar gerealiseerd wordt.

In het Gebiedendocument (ministerie van LNV, 2006) wordt bij de toelichting ingegaan op de achtergrond voor de doelstelling van 100 paar. Hierbij wordt genoemd dat de populatie van de Zwarte stern zich na 1980 heeft kunnen handhaven op 100-199 paren, en dat alleen in de periode 2001-2003 aantallen beneden de 100 paren voorkwamen.

Daar niet duidelijk is wat de oorzaak is van het lage aantal broedparen is het opnemen van een omvang van een sleutelpopulatie niet zinvol.

Wij zijn van mening dat het doel dient te worden bijgesteld op het aantal van 40-50 paar.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

A292 Snor

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 50 paren.

Toelichting: De snor is van oudsher een talrijke broedvogel van ongemaaide verlandingsstadia met lisdodde en riet. Halverwege de 70-er jaren broedden nog 90-100 paren in het gebied.

Daarna is de populatie sterk afgenomen. Een schatting uit 1997 komt uit op 11 paren. Voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren geschat op 18. Ondanks de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd, met het oog op de historische situatie. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een sleutelpopulatie, maar kan wel een bijdrage gaan leveren aan de draagkracht in de regio Hollands-Utrechts plassengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Het instandhoudingsdoel is wel erg hoog ten opzichte van het aantal paren dat is geteld. De knelpunten ten aanzien van de haalbaarheid zijn gelegen in waterbeheer en -kwaliteit, de beperkte aanwezigheid van oever- / inundatieriet en de beperkte aanwezigheid van overjarig riet in relatie tot commerciële rietoogst.

Dit doel desondanks nastreven, met een combinatie van maatregelen, brengt de haalbaarheid en betaalbaarheid van andere doelen in gevaar. Er zullen hoge kosten moeten worden gemaakt om het instandhoudingsdoel voor deze niet-kwalificerende soort te (trachten te) realiseren. Dit geld kan niet kunnen worden aangewend voor mogelijk effectievere maatregelen ten behoeve van kwalificerende soorten en habitats. Dit leidt tot ongewenste en mogelijk onnodige of zelfs onevenredig negatieve consequenties voor de natuur- en economische belangen in en om het gebied.

A295 Rietzanger

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 340 paren.

Toelichting: De rietzanger is van oudsher een zeer talrijke broedvogel met 100-den paren. Het is één van de grootste sleutelpopulaties van Nederland. Een schatting uit 1997 komt uit op 1.250 paren, maar voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren geschat op slechts 340. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A298 Grote karekiet

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paar.

Toelichting: Een inventarisatie uit 1982 leverde 8 paren grote karekieten op. In de periode 1999-2003 jaarlijks 0-3 paren grote karekieten. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een sleutelpopulatie, maar kan wel een bijdrage gaan leveren aan de draagkracht in de regio Hollands-Utrechts plassengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Van de grote karekiet komt in Europa bijna een miljoen broedparen voor. Waarom de paar exemplaren in dit gebied opname in de instandhoudingsdoelstellingen rechtvaardigt, is onbegrijpelijk.

Woudaap en Grote karekiet zijn afhankelijk van het voorkomen van waterriet. Dit is nauwelijks aanwezig in het Natura 2000 gebied en de kans op wezenlijke vergroting van dit type riet is nihil. De Grote karekiet kwam in 2006 met één paar voor in het Natura 2000 gebied, de Woudaap kwam geheel niet voor als broedvogel. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig, waardoor hervestiging vanuit andere gebieden onwaarschijnlijk zo niet onmogelijk is. Geconcludeerd wordt, dat de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten onnodig en onhaalbaar zijn.

7.2.2. Niet-broedvogels

A027 Grote zilverreiger

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting: Aantallen grote zilverreigers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als slaapplaats. Het gebied levert de grootste bijdrage als slaapplaats binnen het Natura 2000 netwerk. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A041 Kolgans

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.000 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting: Het gebied heeft voor de kolgans o.a. een functie als slaapplaats. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A050 Smient

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.500 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting: Het gebied heeft voor de smient o.a. een functie als slaapplaats en als foerageergebied.

Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Bekend is dat de Smient zeker al meer dan tien jaar meer dan 10 paar broedt en eveneens de Krakeend met meer 20 paar.¹² Waarom moeten smienten beschermd worden, terwijl hun aantal dermate groot is geworden dat ze, net als de ganzen, enorme overlast veroorzaken (niet goed voor de waterkwaliteit en vertrappen bijzondere plantensoorten).

A051 Krakeend

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensmaximum).

---

¹² Persoonlijke mededeling J. Wansinck, (rietsnijder).

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Toelichting: Het gebied heeft voor de krakeend o.a. een functie als foerageergebied. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Kernopgaven

4.08 Evenwichtig systeem: *Nastreven van een meer evenwichtig systeem (waterkwaliteit, waterkwantiteit en hydromorfologie): waterplantengemeenschap (voor kranswierwateren H3140 en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150), zwarte stern A197, platte schijfhoren H4056 en vissen zoals o.a. bittervoorn H1134, grote modderkruiper H1145, kleine modderkruiper H1149, en insecten, zoals gevlekte witsnuitlibel H1042 en gestreepte waterroofkever H1082.*

4.09 Compleetheid in ruimte en tijd: *Alle successiestadia laagveenverlandings in ruimte en tijd vertegenwoordigd: overgangs- en trilvenen (trilvenen en veenmosrietlanden) H7140_A en H7140_B met onder meer grote vuurvlieder H1060, groenknolorchis H1903 en vochtige heiden (laagveengebied) H4010_B, blauwgraslanden H6410, galigaanmoerassen *H7210 en hoogveenbossen *H91D0, in samenhang met gemeenschappen van open water.*

4.12 Overjarig riet: *Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging voor rietmoerasvogels, zoals roerdomp A021, purperreiger A029, snor A292, grote karekiet A298 en voor de noordse woelmuis *H1340.*

4.15 Vochtige graslanden: *Herstel inundatie, behoud en nieuwvorming blauwgraslanden H6410, glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart) H6510_B, met name Kievitsbloemhooilanden, mede als leefgebied van de kempfaan A151 en watersnip A153.*

8. Haalbaar en betaalbaar?

Bij de bewoners en gebruikers van het gebied bestaan grote twijfels over de haalbaarheid en betaalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen. Tot welke extra kosten leidt dit voor de inwoners? Wegen de investerings- en onderhoudskosten op tegen de natuurwinst die daarmee wordt gehaald?

Volgens Alterra¹³ is er alleen al om het 75 ha grote natuurgebied De Haeck te voorzien van de benodigde hoeveelheid kwalitatief goed water om de instandhoudingsdoelstellingen en de KRW doelstellingen te behalen, een investering nodig van € 80.000 per ha voor de aanleg van een helofytenfilter van 8,2 ha en € 60.000 per ha voor de aanleg van een moerasbufferstrook (prijzen 2001). Daarnaast bedragen de jaarlijkse kosten voor inrichting en beheer voor een helofytenfilter ongeveer € 6000/ha en voor een slootzuiveringssysteem van 0,7 ha circa € 5.250 / ha. De vraag is of een dergelijk rietveld te combineren is met andere functies, zoals recreatie en riet snijden.

Onderstaande tabellen zijn overgenomen uit het rapport “Haalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000 gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck” van het bureau Bakker. Er is gekeken naar welke inspanning is vereist voor het bereiken

---

¹³ Jansen, P.C. *et al*, 2008. Ruimtelijke maatregelen voor Natura 2000 wetlands in veenweidegebieden; Bufferzone voor het natuurgebied De Haeck. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1599.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

van de doelen. De ver-thema's zijn verstarring peil, verdroging, vermesting (eutrofiëring), verzuring, verstarring verlanding en versnelde successie.

Maatregel	Haalbaarheid	Effectiviteit
Instellen beperkte peilfluctuatie	+/-	+/-
Compartimentering	+/-	+/-
Beperken uitlaat	+	+/-
Beperken schut-/lekwater	+	+/-
Verwijderen toplaat, graven nieuwe petgaten	+/-	+
Langere aanvoerweg	+	+/-
Verder zuiveren inlaatwater: defosfatering	+	+/-
Desulfatering en ontharding	--	?
IJzerinjectie	?	?
Baggeren	+/-*	?
Actief Biologisch Beheer	-	+/-
Maaibeheer en schonen sloten	+/-	+/-
Bevloeiing	+/-**	?
Bekalken	+/-***	?
Verflauwen oevers	+/-****	+/-
Verwijderen struik- en bosopslag	+	+

Tabel : Haalbaarheid maatregelen voor aanpak ver-thema's, gebaseerd op technische uitvoerbaarheid, effectiviteit en maatschappelijk draagvlak. Uitleg symbolen: += haalbaar; +/- = haalbaar op kleine schaal, niet in het hele gebied, - = waarschijnlijk niet haalbaar, --= zeker niet haalbaar, ?= haalbaarheid onduidelijk. * Haalbaar op kleine schaal, maar alleen effectief indien de invloed van het inlaatwater beperkt is. ** Alleen haalbaar in de Schraallan-den langs de Meije. ***Alleen effectief na plaggen. ****Alleen technisch uitvoerbaar langs de oever van de Zuideinderplas die grenst aan de Meijegraslanden.

Desulfatering en ontharding, alsmede Actief biologisch beheer worden niet haalbaar geacht. Bij de effectiviteit van desulfatering, ijzerinjectie, baggeren, bevloeiing en bekalken worden door het bureau Bakker vraagtekens geplaatst.

Alvorens maatregelen worden genomen, dient de haalbaarheid, effectiviteit en betaalbaarheid te worden nagegaan.

Van een beperkt aantal maatregelen is een globaal inzicht in de kosten van uitvoering verkregen. Deze staan in de onderstaande tabel vermeld.

Maatregel	Investeringskosten (€)	Jaarlijkse kosten (€)
Aanleg en onderhoud flauwe oever	909.000	56.000
Compartimenteren en isoleren	2.200.000	160.000
Uitlaten verminderen/opheffen	5.000.000	350.000
Schut-/lekwater sluisen opheffen	3.500.000	450.000
Desulfatering en ontharden	Tientallen miljoenen euro's*	

Tabel: Investeringskosten en jaarlijkse kosten van enkele maatregelen voor het oplossen van de knelpunten met betrekking tot de ver-thema's. Bron: Uran et al., 2007. * mondelinge mededeling Kern, Hoogheemraadschap Rijnland, 2008.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

De kosten verbonden aan het regulier beheer zijn aanzienlijk. De beheersbijdrage in 2007 van LNV voor Trilveen bedroeg € 1.695,97 per ha., voor nat soortenrijk grasland € 955,17 per ha en voor veenmosrietland en moerasheide € 888,95 per ha.

In het rapport “Additionele kosten en sociaal-economische gevolgen van Natura 2000. Een quick scan” (augustus 2006) van het LEI,¹⁴ wordt er op gewezen dat voor de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck gebiedsgerichte maatregelen nodig zijn bovenop generiek mestbeleid en aanvullend op de KRW. De geschatte kosten van baggeren in het kader van de fosfaatreductie bedragen € 2,50 per m³. In het gebied wordt oppervlaktewater gebruikt voor beregening in kassen.

De plannen van het Hoogheemraadschap van Rijnland om nog eens 10 miljoen te investeren in het verbeteren van de waterkwaliteit van de Nieuwkoopse Plassen moeten uiteindelijk wel door de ingezetenen betaald worden. Wegen deze kosten op tegen het te bereiken doel?

Plannen om stukken van het gebied te compartimenteren en wisselende peilen in te stellen, hebben grote gevolgen voor de bewoners en bedrijven. Het riet snijden zal worden bemoeilijkt. Nieuwkoop Noorden heeft de langste lintbebouwing van Nederland. De bewoners zitten niet te wachten op een fluctuerend waterpeil, hetgeen betekent dat ze extra moeten investeren in beschoeiingen.

De totale beheerkosten voor het gebied zijn aanzienlijk en gevreesd wordt dat de bewoners en gebruikers daar (deels) de rekening voor krijgen gepresenteerd.

8.1 Economische onderbouwing

Uit het rapport “Additionele kosten en sociaal-economische gevolgen van Natura 2000” blijkt dat er geen rekening is gehouden met de bedrijven en de burgers. Kosten worden zoveel mogelijk afgeschoven op andere beleidsaspecten, andere kosten zijn niet te bepalen omdat er te weinig duidelijkheid is.

Zo stelt het LEI dat er dankzij de gehanteerde uitgangspunten, geen additionele kosten voor de bedrijven zijn. Zo worden kosten verschoven naar de Kaderrichtlijn Water. Bij de toepassing van de Kaderrichtlijn Water moet rekening houden met de doelen van natuurgebieden en water. De kosten vloeien voort uit de aanwijzing in het kader van Natura 2000 en niet uit de Kaderrichtlijn water. Het LEI-rapport geeft voorts aan dat er sprake is van veel aannames en er zeer veel onzekerheden zijn. Het een en ander heeft als gevolg dat de economische onderbouwing onvoldoende is.

Er moet ons inziens alsnog een goede ecologische/economische toets komen met realistische doelen. Er moet rekening gehouden worden met de effecten voor de economische perspectieven van bedrijven.

9. Nadeelcompensatie of schadevergoeding

---

¹⁴ Reinhard, S., A. *et al*, 2006. Additionele kosten en sociaal-economische gevolgen van Natura 2000; Een quick scan. Den Haag, LEI, 2006 Rapport 4.06.04;

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

9.1 algemeen

Bij de aanwijzing is bij selectie van de gebieden ervan uitgegaan dat de vogels en soorten zich hebben kunnen vestigen of handhaven dankzij een bepaald gebruik of ondanks een bepaald gebruik. Dit gebruik zou daarom in beginsel kunnen worden voortgezet. Inmiddels is echter, tegen eerdere beloften in, duidelijk geworden dat bestaand gebruik wel degelijk nader wordt getoetst in het kader van de beheerplannen.

Daarnaast is een vergunningplicht geïntroduceerd voor activiteiten die niet in het beheerplan worden opgenomen. Indien dit betekent dat bestaand gebruik wordt beperkt of niet langer kan worden toegestaan, wordt de normale bedrijfsvoering van de betreffende bedrijven onmogelijk gemaakt.

Daarnaast kan ook doorvertaling van het beschermingsregime naar bestemmingsplanniveau tot schade leiden. De meeste bedrijven bestaan al tientallen jaren en mogen niet de dupe worden of de rekening gepresenteerd krijgen van deze aanwijzing. Daarom moet in geval van onevenredig nadeel een beroep gedaan kunnen worden op een regeling die voorziet in nadeelcompensatie of schadevergoeding. Hetzelfde geldt indien zou blijken dat door de aanwijzing of externe werking, bestaande bedrijven geen ontwikkelingsruimte meer hebben en daardoor in hun voortbestaan worden bedreigd.

Het aanwijzingsbesluit dient naar onze mening daarom te worden aangevuld met een regeling tot nadeelcompensatie of schadevergoeding. Niet duidelijk is of art 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 in schadevergoeding voorziet. Uit de rechtspraak blijkt dat er op het moment van aanwijzing een duidelijke reden dient te zijn om aan te nemen dat er sprake is van individuele last of buitenevenredige last voor een eigenaar of gebruiker. Om dit te kunnen vaststellen dient het aanwijzingsbesluit dus ondubbelzinnig uitsluitel te geven over eventuele beperkingen voor het bestaande gebruik. Ook om deze reden dient u dus in een nadeelcompensatie te voorzien.

9.2 bestaande activiteiten

De procedurele onjuistheden bij de uitvoering van de voorschriften van de Vogel- en Habitatrichtlijn leiden tot nadeel en schade bij de bedrijfsvoering. Er kan met name gewezen worden op nadeel als gevolg van:

- aanwijzing van de niet-kwalificerende Habitatrichtlijnsoorten *H7140 Overgangs- en trilvenen* waaraan een zeer lage kritische depositiewaarde voor stikstof wordt toegekend,
- aanwijzing van de niet-kwalificerende Habitatrichtlijnsoorten *1134 bittervoorn en H1149 kleine modderkruiper* in verband met beheer en onderhoud van watergangen,
- aanwijzing van de niet-kwalificerende Habitatrichtlijnsoort *H6410 Blauwgraslanden (Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (Molinion caeruleae))*.

Bij de aanwijzing is bij de selectie van de gebieden ervan uitgegaan dat de habitats en soorten zich hebben kunnen vestigen of handhaven dankzij een bepaald gebruik of ondanks een bepaald gebruik. Dit gebruik zou daarom in beginsel kunnen worden voortgezet. Inmiddels is echter duidelijk geworden dat bestaand gebruik wel nader zal worden getoetst in het kader van de beheerplannen en is er een vergunningenplicht voor activiteiten die niet in het beheerplan worden opgenomen. Indien dit betekent dat bestaande activiteiten als recreatie,

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

vissen, rietsnijden, mostrekken, worden beperkt of niet langer toegestaan of dat er geen ontwikkelingsruimte meer is, komt de continuïteit van de betreffende bedrijven in gevaar. Als gevolg van de omkering van bewijslast kan bij iedere aanpassing van bestaand gebruik gevraagd worden om aan te tonen dat geen sprake is van een significante verstoring van de aanwezige natuurwaarden. Naast een ernstige vertraging in eventueel noodzakelijke aanpassingen betekent dit bovendien een aanzienlijke extra kostenpost wegens het laten uitvoeren van onderzoek en het laten opstellen van een passende beoordeling.

Schade kan ontstaan indien de activiteit niet ongewijzigd mag worden voortgezet of indien vergunning nodig is voor voortzetting of uitbreiding van een bedrijf waarbij mitigerende maatregelen worden opgelegd.

Bij intensivering van de activiteiten en bij de ontwikkeling van nieuwe activiteiten zal aannemelijk gemaakt moeten worden dat er geen significante verstoring van de in het geding zijnde natuurwaarden aan de orde is. Dit is voor de ondernemers een zeer lastige, vrijwel onmogelijke en zeer kostbare opgave. Immers men vraagt hen te bewijzen dat iets niet zal gebeuren. Slaagt men daarin niet, dan is ter zake geen zekerheid verschaft en kan de activiteit of de intensivering daarvan geen doorgang vinden. Aan de kosten en (administratieve) inspanningen voor de omgekeerde bewijslast wordt voorbijgegaan

Nog niet bekend is óf bedrijven willen uitbreiden, hoe de inhoud van het beheerplan gaat luiden, of een vergunning in een dergelijk geval verleend zal worden en onder welke voorwaarden.

Bedrijven zullen schade ondervinden in de vorm van kapitaalvernietiging als gevolg van de aanwijzing zelf en de hieruit voortvloeiende gewijzigde status van het natuurgebied. Zodra de gebieden definitief zijn aangewezen, wordt hiervan aantekening gemaakt in de openbare registers (Nbw. art. 40). Het bedrijf ligt plotseling in of in de directe nabijheid van een Europees Natura 2000-gebied en dit heeft tot gevolg dat hierop de Natuurbeschermingswet van toepassing is met een algeheel verbod om plannen, projecten of andere handelingen te realiseren zonder vergunning.

De waarde van een dergelijk bedrijf is na de definitieve aanwijzing niet meer dezelfde als voorheen. Een startende ondernemer zal geen bedrijf willen beginnen in een beschermd gebied waar bij voorbaat zoveel beperkingen te verwachten zijn.

Het onroerend goed kan wellicht een andere dan de bestaande functie krijgen, maar die functie zal in dat geval bepalend zijn voor de verkoopwaarde.

De aanwijzing als Europees Natura 2000-gebied kan dus invloed hebben op het vermogen van het bedrijf (de verkoopbaarheid). Verdedigd kan worden dat dit onvermijdbaar is vanwege de internationale en Europese verplichtingen die Nederland nu eenmaal heeft ter uitvoering van de richtlijnen. De maatregelen die voortvloeien uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen zijn weliswaar streng maar gaan niet zo ver als de verplichtingen die voortvloeien uit de nationale implementatie daarvan in de Natuurbeschermingswet. De richtlijnen gaan immers uit van het principe dat projecten en plannen in een dergelijk gebied niet beperkt worden, tenzij van de voorgenomen activiteiten verwacht kan worden dat deze significant nadelige gevolgen zullen hebben. Slechts dan is een passende beoordeling verplicht en pas dan ondervindt een bedrijf beperkingen tengevolge van de Europese regels.

Bij de nationale implementatie ligt deze drempel veel lager. De Nederlandse instandhoudingdoelstellingen zijn niet op basis van de aanmelding in Brussel tot stand gekomen en zijn ook niet beperkt tot de soorten die moesten worden meegewogen.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Er kan sprake zijn van schade in de vorm van kapitaalvernietiging als gevolg van de gewijzigde status van het gebied, indien een activiteit niet of onder beperkingen mag worden voortgezet.

Vermindering van de verkoopwaarde van bedrijven als gevolg van de aanwijzing en begrenzing kan niet worden uitgesloten. Individuele verzoeken van onze leden tot schadevergoeding zullen volgen zodra de gevolgen van de aanwijzing duidelijk zijn. Ook de doorvertaling van het beschermingsregime naar bestemmingsplannen kan tot schade leiden.

Bestaande bedrijven mogen niet de dupe worden van de aanwijzing. In geval van nadeel of schade moet een beroep kunnen worden gedaan op art 31 van de Nb wet of een andere schaderegeling.

In het aanwijzingsbesluit worden soorten en habitats genoemd die niet gekwalificeerd zijn. Door het opnemen van al deze niet kwalificerende elementen wordt het naar verwachting extra lastig om nog in het gebied op de bestaande wijze te kunnen blijven werken en recreëren. Voor de extra te leveren “inspanningen” hoort een realistische compensatie te worden gegeven.

De ondernemers van bedrijven die gelieerd zijn aan de watersport zoals jachthavens, werven, bedrijven die watersportartikelen verkopen, zijn aan de rand van de plas gevestigd en moeten daar bedrijfsmatig en economisch verantwoord kunnen blijven werken.

Er is vrees bij ondernemers, bewoners, vissersvereniging, watersportvereniging, roeivereniging en verhuurbedrijven dat er op grond van de aanwijzing beperkingen opgelegd zullen worden voor het varen door het gebied via de bestaande vaarroutes en voor het organiseren van wedstrijden en evenementen in het open gebied van de Nieuwkoopse plassen.

Ook worden –mede door de huidige begrenzing die deels over bebouwingen en steigers loopt- beperkingen verwacht in de toegankelijkheid, ook voor onderhoud, wat dan direct gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering. Deze mogelijke beperkingen zullen ten koste gaan van de bedrijfsresultaten.

Indien de twee rondvaartbedrijven beperkingen krijgen opgelegd ten aanzien van samengestelde arrangementen (varen door het plassengebied) heeft dit inkomstenderving tot gevolg.

Indien Nieuwkoop door diverse beperkende maatregelen minder interessant zal gaan worden voor de watersporter die met zijn of haar vaartuig Nieuwkoop wil bezoeken, zal dat een enorm effect hebben op de gemeenschap.

10. Beheerplan

Nogmaals wordt benadrukt dat het Natura 2000 gebied zijn bijzondere betekenis mede heeft gekregen door menselijke activiteiten.

Van groot belang is dan ook dat bij het opstellen van het beheerplan maximaal rekening wordt gehouden met de wensen van de bevolking.

Het vroegtijdig inschakelen van onze organisatie teneinde een bijdrage te kunnen leveren aan het opstellen van een haalbaar en betaalbaar beheerplan is dan ook essentieel.

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Indien de instandhoudingsdoelstellingen niet haalbaar en betaalbaar blijken te zijn, zal het concept-aanwijzingsbesluit dienen te worden aangepast.

Nieuwkoop, 20 oktober 2008.

Geraadpleegde bronnen:

AquaTerra Water en Bodem B.V., 2008, Visstandbemonstering Broekvelden-Vettenbroek, Nieuwkoopse Plassen en Sloene. (Hoogheemraadschap Rijnland, Leiden).

Buro Bakker 2008, Haalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000 gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck. (Gemeente Nieuwkoop).

Vereniging van Grond- en Watereigenaren in en rondom het Nieuwkoopse Plassengebied.

Europese Commissie, 1999, *Interpretation manual of European Union habitats*, Versie Eur 27, juli 2007, DG Environment, Brussel. (www.ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/2007_07_im.pdf).

Ministerie van LNV, Natura 2000 doelendocument.

Ministerie van LNV, Ontwerp- aanwijzingsbesluit Nieuwkoopse Plassen & De Haeck.

INCAconsult 2006, Natura 2000 in Nieuwkoop. *Analyse van de implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijnen met een analyse van de aanwijzing van de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck als Speciale Beschermingszone*. (Kamer van Koophandel Rijnland).

INCAconsult 2008, *Natura 2000 in Nieuwkoop. Aanvulling en wijziging van gegevens in verband met de publicatie van het Ontwerpbesluit*.

INCAconsult 2008, *Natura 2000 in Nieuwkoop. Juridische invulling van het rapport in verband met de samenloop van de verschillende landelijke natuurbeschermingsregimes*.

Jansen, P.C. *et al*, 2008. *Ruimtelijke maatregelen voor Natura 2000 wetlands in veenweidegebieden; Bufferzone voor het natuurgebied De Haeck*. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1599.

Jansen, J.A.M. *et al*, 2006. *Nulmeting Natura 2000 habitattypen – Achtergrond, methode en voorbeelden*. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport 1378.

Kiwa Water Research/EGG-consult, *Knelpunten- en kansanalyse Natura 2000-gebied 103 Nieuwkoopse Plassen & De Haeck*, Juni 2007.

Reinhard, S.A. *et al*, 2000. *Additionele kosten en sociaal-economische gevolgen van Natura 2000; Een quick scan*. Den Haag, LEI, 2006. Rapport 4.06.04;

SOVON & CBS 2005. *Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk*. SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Uran, O. *et al*, 2007, *Gebiedsdocument Aar & Meije. Basisdocument Implementatie Kader Richtlijn Water*. Hoogheemraadschap Rijnland, Leiden.